

DR. JOŽE RUS:

Kako velika je Jugoslavija.

ragi mladi prijatelj, sediva danes k mizi in si razgrniva zemljevid Evrope. Na njem vidiva vrisanih vseh 33 evropskih držav. Nekaj držav je tu tako majhnih, da komaj opaziš, kje leži njihov prostor sredi med drugimi. Vendar, ako bi jih mogel primerjati z njihovo resnično velikostjo, bi spoznal, da je zemljevid le silno zmanjšana slika zemeljskih prostorov, ki so v resnici zelo veliki.

Našo domačo kraljevino Jugoslavijo bova kmalu našla, ker njena slika je na zemljevidu v primeri z večino drugih dokaj večja. Ali ako jo primerjava z ogromno bratsko Rusijo, se nama bo le zdela precej majhna. In res, ako si mislimo ves prostor Evrope spravljen v velik kvadrat in bi ta kvadrat razdelili na 40 manjših, tedaj bi bil tak kvadratni del komaj tako velik kakor naša Jugoslavija.

Pa porečeš: Štrideseti del, to pač ne more biti dosti. Naša mati nam otrokom iz pečenege hlebca ne nareže 40 kosov kruha in že nam mora zamesti novega. To je že vse res. Vaš hlebec je pa tudi tako majhen, da ga ti, kakor si še slab, prav lahko prineseš od peka. Premisli le, kaj je vaš hlebec nasproti velikosti tvoje domače hiše, tvoje šole, tvoje vasi ali mesta in vseh brezštevilnih vasi in mest Evrope, ki ji ne moreš z nobene visoke gore dozreti mej. Da pa boš vedel 40ti del hlebca od 40tega dela Evrope še bolj razlikovati, pojdiva na popotovanje po dolgem preko naše Jugoslavije.

Z vlakom si se pač že vozil. Morda si celo z brzovlaka že opazoval, koliko krajev se da premeriti z udobnega sedeža v njem. Glej, midva si hočeva kupiti vozni listek kar za brzovlak, ki vozi izmed vseh najhitreje in se ustavlja le v največjih mestih. Vstopiti hočeva v ekspresni vlak, se voziti v njem z enega konca Jugoslavije na drugi in tako z uro v roki premeriti velikost in prostranost naše države.

Morda pa nimaš ne denarja ne časa za to pot. No, potem pojdi z mano vsaj na najbližjo železniško postajo. Tam so po stenah nalepljeni veliki listi, na njih je natisnjen vozni red vseh naših železniških prog in vlakov. Oglejva si ga natančneje in proučiva pred vsem, koliko časa bi naju vendar vozil ekspresni vlak, ki drdra vsak dan ob določenem času po glavni progi Jugoslavije.

Najino popotovanje se prične v domači dravski banovini, in sicer na postaji Rakek, ki leži ob meji naše države proti Italiji. Od tu je glavna proga speljana preko šest banovin, preko dravske, savske, drinske, dunavske, moravske in vardarske. (Glej zemljevid v 5. številu »Zvončka«.) Na južni meji zadnje banovine zapusti vlak našo državo pri postaji Gjevgljelija, z nje se pripelješ na tla naše južne sosede Grčije in v pičlih dveh urah vožnje si že v velikem mestu Solunu in obenem pri morju.

Ekspresni vlak vozi iz daljnega francoskega Pariza preko Italije skozi Trst. Na Rakek pridrevi po dveh urah vožnje iz Trsta vsako noč ob 22. uri 55 minut, vozi pa naju mimo štirih glavnih banovinskih mest in mimo kraljevske prestolice Beograda. Od Ljubljane mimo Zagreba do Beograda imava vedno znova priliko opazovati skozi okno reko Savo, od Beograda dalje pa teče naša proga najprej ob reki Moravi mimo mesta Niša, skozi vardarsko banovino pa ob reki Vardarju, ki se izliva pri Solunu v morje.

Od Rakeka do Zagreba, torej po tleh dravske banovine, se voziva dobre štiri ure, od Zagreba do Gjevgljelije pa šestkrat toliko, to se pravi še celih

24 ur. Z nepopisno naglico se umikajo našim očem drevo za drevesom, postaja za postajo in vas za vasjo. Vlak se ustavlja komaj na vsakih 40 kilometrov dalje, v dravski banovini samo štirikrat, na Rakeku, v Ljubljani, na Zidanem mostu in v Brezčah, po tleh ostale države pa 28krat.

V Beogradu sva malone na pol pota do Gjevgelije. Po 24 urah nagle vožnje stoji najin vlak na postaji v Skoplju, od tu pa potrebuje še toliko kakor preko dravske banovine, da doseže tretji dan najinega odhoda ob 3. uri 7 minut obmejno Gjevgelijo, končni cilj najinega pota. Vsa hitra vožnja je torej vendarle trajala dobrih 28 ur in nama vzela en dan in skoraj dve noči mirnega spanja v domači postelji, saj sva prevozila progo, ki je dolga 1256 km.

Zdaj, po tej prestani vožnji, si boš, dragi prijateljček, pač mnogo laže napravil sliko o velikosti in razprostranjenosti svoje domovine. Zdaj boš mogel tudi razumeti, če ti povem tole: Meje kraljevine Jugoslavije objemajo kraje, ki so razprostrti preko 248.665 km². Saj boš vedel, da ležijo ti kraji na levi in desni ob progi najine ekspresne vožnje in da se razprostirajo v nedogledne dalje na eno stran tja do Drave in Donave in preko njih, na drugo pa do obale Jadranskega morja. Prav tako boš razumel, ko boš bral, da je Jugoslavija po površini svoje zemlje v vrsti 33 evropskih držav in držav dvanajsta večja država.

Na tem prostoru jugoslovenske zemlje je živel ob ljudskem štetju dne 31. januarja 1921. skupaj 11 milijonov 984.911 prebivalcev. S tem visokim številom svojih ljudi pa pride naša država v primeri z drugimi državami Evrope celo na deseto mesto. Jugoslavija je peta država za velesilami, Rusijo, Nemčijo, Veliko Britanijo z Irsko, Francijo in Italijo, in obenem zadnja, ki šteje svoje prebivalstvo na več ko deset milijonov duš. Po številu prebivalstva so močnejše od Jugoslavije samo še Poljska, Španija, Romunija in Češkoslovaška.

Zgornji dve števili si boš laže zapomnil, ako ju nekoliko zaokrožiš. Ako zmanjšaš površino za 15 km², dobiš 248.650 km², ako pa dvigneš število prebivalstva za nekaj preko 15.000, boš dosegel okroglih 12 milijonov. In če bi ti ti dve števili ušli iz spomina, tedaj boš iz skušnje, ki si jo dobil na najini skupni vožnji, vedel vselej povedati: Kraljevina Jugoslavija je tako velika in tako prostrana, da jo v ekspresnem vlaku prevoziš komaj v 28 urah nagle vožnje.

Kaj ne, dragi, velik je svet in velika je tudi Jugoslavija, domovina tvoja in moja, dežela naših očetov, ki ji želiva iz vseh svojih duševnih in telesnih sil polno sreče na vekov veke. Jugoslavija naj živi!

I am sorry!

»Dedek, toliko ste že prehodili, povejte nam kaj iz tujih dežel!«

Bil sem v Londonu. Po ulicah hite ljudje po hodnikih ob vsaki uri, kakor vi, ko hitite opoldne iz šole domov, a po širokih cestah drve tramvaji (električni vozovi), avtobusi in druga vozila. Šel sem hitrih korakov, tako da sem se že precej upehal. Ko sem se v tej gneči nehote zaletel v mimoidočega ali obratno, mi je vsak dejal: I am sorry! (Aj em sori = žal mi je, oprostite!)

V parku na otroškem igrišču se je igrala deca z žogami. In ako je drug drugemu nerodno podal žogo, se je vedno opravičil: I am sorry!

Premišlujte, dragi mladi čitatelji, in ravnajte se po tem.

M. T.

